

مرگ یکهزار آهو در حومه سبزوار

پناهگاه شیر احمد یکی از زیستگاه‌های مهم پرورش آهو در کشور به شمار می‌رود که به خاطر نبود علوفه، روزهای تلخی را سپری می‌کند.

پناهگاه شیر احمد یکی از زیستگاه‌های مهم پرورش آهو در کشور به شمار می‌رود که به خاطر نبود علوفه، روزهای تلخی را سپری می‌کند.

مرگ یکهزار آهو در حومه سبزوار

پناهگاه حیات‌وحش شیراحمد سبزوار که یکی از زیستگاه‌های مهم پرورش آهو در کشور به شمار می‌رود، به خاطر نبود و کمبود علوفه روزهای ناخوشایندی را سپری می‌کند، به طوری که آهوان این منطقه طبق آخرین سرشماری تابستان امسال نسبت به پاییز سال گذشته بیش از 1000 راس کاهش یافته‌است.

شهرستان سبزوار با وجود دارا بودن اقلیم نیمه‌بیابانی و بیابانی زیستگاه گونه‌های بسیاری از حیات‌وحش ایران است. یکی از این زیستگاه‌ها پناهگاه حیات‌وحش شیراحمد است که از زیستگاه‌های خوب پرورش آهو در نیمه شرقی کشور و یکی از مناطق چهارگانه حفاظت‌شده مهم استان خراسان رضوی به شمار می‌رود. شیراحمد به صورت دشتی گسترده با مساحتی بالغ بر 22 هزار و 800 هکتار در جنوب شرقی و در فاصله 5 کیلومتری شهر سبزوار واقع شده و گونه‌های مختلفی از پستانداران و جوندگان را در خود جای داده است که گونه غالب آنها آهو است.

این منطقه که چند سال از شروع حفاظت آن می‌گذرد سال 1375 به‌عنوان منطقه شکار ممنوع اعلام و حفاظت خوب و مستمر سبب ارتقای ارزش‌ها و غنای آن شد. به همین دلیل در اردیبهشت 1381 براساس ارزیابی‌هایی به عمل آمده شایسته احراز عنوان پناهگاه حیات‌وحش کویر تشخیص داده شد. از آن پس و براساس مصوبه شورای عالی محیط‌زیست به پناهگاه حیات‌وحش کویر شیراحمد تغییر نام داد و در حال حاضر با همین عنوان تحت کنترل، نظارت و مدیریت است.

اما خشکسالی چند سال اخیر آثار منفی زیادی بر این پناهگاه داشته است. به طوری که در سرشماری تابستان امسال به این واقعیت دست یافتند که تعداد آهوان نسبت به سال گذشته 1000 راس کاهش داشته است. این در حالی است که در سال‌های گذشته این پناهگاه از سهمیه علوفه برخوردار بود اما امسال از این سهمیه محروم شده است.

رئیس اداره محیط‌زیست سبزوار با بیان این‌که طبق پیش‌بینی به عمل آمده روزانه 5 تن علوفه در این منطقه نیاز داریم، به این‌که «جام‌جم» می‌گوید: در گذشته سالانه حدود 130 تن علوفه در این پناهگاه توزیع می‌شد اما امسال هیچ‌گونه سهمیه و اعتباری در این مورد برای منطقه اختصاص نیافته است. علی‌خانی می‌افزاید: کمبود علوفه باعث شده آهوها به طور طبیعی از منطقه خارج و به مزارع اطراف بروند که این موضوع هم باعث آسیب‌پذیری آهوها می‌شود و هم تبعات اجتماعی زیادی به دنبال دارد.

علی‌خانی یادآور می‌شود: براساس آخرین سرشماری انجام گرفته در تیرماه امسال 1663 راس آهو در پناهگاه حیات‌وحش شیراحمد سبزوار سرشماری شدند و این در حالی است که جمعیت آهوان این منطقه بر اساس سرشماری پائیز سال گذشته، 2664 راس بود.

وی خشکسالی، اشغال زیستگاه توسط دامداران در مقطعی از سال و تهدید سگ‌های گله برای جمعیت آهوان و به ویژه آهوان آبستن را از عوامل عمده کاهش جمعیت این گونه جانوری در منطقه شیراحمد سبزوار ذکر کرده و می‌افزاید: صید و زنده‌گیری بره‌های آهو، شکار غیرمجاز و هجوم مردم برای جمع‌آوری گیاه از دیگر عوامل کاهش جمعیت آهوان در این پناهگاه بوده است.

تعداد آهوان از این هم کمتر خواهد شد

رئیس اداره حفاظت محیط‌زیست سبزوار، می‌گوید: خشکسالی در کنار ضعف مرتع در منطقه شیراحمد سبزوار از عوامل تهدیدکننده شدید مراتع این منطقه و تغذیه آهوان است. همچنین وجود 20 تا 25 گله گوسفند در قسمت‌هایی از این پناهگاه در اوایل امسال و زمان تولد بره‌آهوها به عنوان حساس‌ترین فصل زیست آهوان، جمعیت آهوان منطقه را در معرض تهدید قرار داد و اشغال زیستگاه توسط دامداران در نهایت منجر به متفرق شدن شماری از آهوان این منطقه تا شعاع حدود 40 کیلومتری و از بین رفتن تعدادی از آنها توسط سگ‌های گله شد.

وی با تأکید بر این‌که امسال به دلیل خشکسالی برای تامین علوفه مورد نیاز آهوان با مشکلات زیادی روبه‌رو بودیم، خواستار تامین

علوفه از سوي مسوولان ذي ربط شده و از مسوولان استان خراسان رضوي و سبزوار مي خواهد از محل اعتبارات حوادث غيرمترقبه اعتباري براي تهيه علوفه در نظر بگيرند، در غير اين صورت تعداد آهوان منطقه در سرشماري پاييزه باز هم کاهش محسوسي خواهد داشت.

خاني با بيان اين كه تلاش شبانه روزي محيط بانان سبزوار باعث شده است كه تعداد آهوها طي چند سال افزايش چشمگيري يابد و شيراحمد به يكي از زيستگاههاي مهم آهو در کشور تبدیل شود، اظهار مي كند: با افزايش تعداد آهوها و نامناسب بودن وضعيت تغذيه در منطقه، آهوها يا اقدام به مهاجرت به بيابانهاي اطراف كه از نظر تغذيه مناسب هستند، مي كنند، يا به روشهاي مختلف تلف مي شوند. اين در حالي است كه در همه جايي کشور با كمبود نيروي انساني و محيط بان مواجه هستيم، به طوري كه تعداد محيط بانان براي حفاظت از عرصههاي طبيعي مناطق، 12 برابر كمتر از استانداردهاي جهاني است و با توجه به كمبود نيروي انساني نمي توانيم هسته اصلي را از لحاظ حفاظتي منطقه رها و به اطراف توجه كنيم.

وي با بيان اين كه يك چهارم منطقه شير احمد فنس كشي شده است، به اقدامات انجام شده توسط اين سازمان اشاره کرده و مي گويد: بر اساس قوانين، در يك پنجم پناهگاه يعني حدود 4000 هكتار از آن به عنوان منطقه امن، عمليات فنس كشي صورت گرفته است و هيچ كس حق رفت و آمد و دخالت در اين منطقه را ندارد و تا جايي كه لازم باشد نيز به فنس كشي در منطقه ادامه خواهيم داد.

خاني همچنين با اشاره به گسترش منطقه امن تا حد 5000 هكتار عنوان مي كند: در تلاش هستيم تا قسمتي از تاغزارهاي شمال منطقه را به ناحيه فعلي اضافه كنيم تا اين مهم از تنوع زيستگاههاي جنگلي و دشتي با هم برخوردار باشد و آهوان بتوانند براي استراحت و زاد و ولد از آنجا استفاده كنند.

وي با بيان اين كه حيات وحش يك دارايي ملي محسوب مي شود، تاكيد مي كند: يكي از سياستهاي سازمان محيط زيست همراه كردن مردم براي حفاظت از حيات وحش است. مردم بايد با ما هم عقیده شوند چرا كه حفاظت از حيوانات يك وظيفه همگاني است و هرچه شناخت مردم از اين مناطق بيشتر شود بيشتر ما را در اين مهم ياري مي رسانند.

پناهگاه شيراحمد

در گستره طبيعي منطقه شيراحمد سبزوار علاوه بر آهو، گرگ، روباه، شغال، کاراکال، هوبره، جغد تالابي، عقاب دشتي، سارگيه، کرکس سپاه و عقاب طلايي، گونههاي مختلفی از خانواده گياهان شورپسند و گونههاي شاخصي مانند گز، تاغ، کما، علف شور و آنغوزه به همراه انواع گياهان يكساله مشاهده مي شود. اين پناهگاه يكي از سايتهاي تکثير جبير است كه با انتقال 2 راس آهوي جبير نر و 3 راس آهوي ماده از منطقه ناي بندان طيس از سال 1374 شروع به کار کرد و بر اساس اين طرح تعداد جبير در اين منطقه حدود 60 راس افزايش يافته است.

از ديگر گونههاي اين پناهگاه پستانداران هستند كه مهم ترين آنها گربه سانان اند و در ميان آنها مي توان به گربه وحشي کاراکال اشاره کرد. همچنين پناهگاه شيراحمد 110 گونه از پرندگان كه تعدادي از آنها به صورت بومي و مهاجر زمستان گذر و زمستان جوجه آور در محدوده حيات وحش شناسايي شده اند و خزندگان هم چون بزجه، مار جعفري، ليزاردا و سوسمارها را در خود جاي داده است.

رضا قديريان / جام جم سبزوار